

Voedingssector is industriële groeipool voor kustprovincie

Het 'manna' van West-Vlaanderen

Jan-Bart Van In - hoofdredacteur

DE WEST-VLAAMSE VOEDINGSSECTOR TELDE EIND 2014 BIJNA 16.000 MEDEWERKERS IN LOONDIENST EN 1.631 ZELFSTANDIGEN. HET AANDEEL VAN DEZE FLORISSANTE EN 'VOEDZAME' BRANCHE IN DE TOTALE INDUSTRIËLE TEWERKSTELLING IN DE KUSTPROVINCIE IS OPGEKLOMMEN TOT 19 %. DE 1.416 ACTIEVE PRODUCENTEN VAN VOEDING EN DRANKEN (GROOT EN KLEIN) CREËERDEN IN 2014 EEN SOLIDE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN 1,3 MILJARD EURO. ZE VORMEN HIERMEE EEN KRACHTIGE PIJLER VOOR HET WEST-VLAAMSE ECONOMISCHE WEEFSEL.

Het grote belang, de diversiteit en de innovatiekracht van de voedingsindustrie verklaren waarom het provinciebestuur deze sector promoot als een van de vier West-Vlaamse 'Fabrieken voor de Toekomst'. De afdeling Data, Studie en Advies van de **POM West-Vlaanderen** editeerde in mei 2015 een uitvoerige en zeer leerrijke studie over de sector Voeding en Dranken in West-Vlaanderen. In dit artikel vind je een aantal markante en significante cijfergegevens en conclusies uit het onderzoek. We maken daarbij gebruik van geactualiseerde gegevens tot en met het einde van het jaar 2014. De gegevens voor 2015 waren nog niet beschikbaar bij de afsluiting van deze publicatie.

Crisisbestendige groeisector

De West-Vlaamse voedingssector (exclusief het segment drankenproductie) stelde eind 2014 15.879 loontrekkenden tewerk. Dit waren er ruim 300 meer dan eind 2012 en 320 meer dan eind 2007, het jaar voor het uitbreken van de bankencrisis. Daarmee is dit industriële segment ook tijdens de periode van verlaagde conjunctuur (2009-2014) voorzichtig blijven groeien.

In 2014 stak de West-Vlaamse voedingsindustrie bovendien voor het eerst de collega's in de provincie Antwerpen voorbij (terugggevallen van 15.736 naar 14.758 werknemers) en werd zo de grootste werkgever in deze branche

in Vlaanderen. Dit is een opmerkelijke evolutie, zeg maar een mijlpaal.

De West-Vlaamse etenswarenbranche klom verder op tot een aanzienlijk aandeel in de Vlaamse sectorgebonden bezoldigde tewerkstelling van al 28,1 % (27,3 in 2012). De tewerkstelling in de drankensector (voornamelijk bierbrouwerijen) is relatief klein in de Noordzeeprovincie met 584 werknemers eind 2014, maar ook die tak zit in de lift (was 510 in 2012).

Ook het aandeel van de voedingsnijverheid in de totale industriële tewerkstelling is in Vlaanderen (gemiddeld 15,6 %) nergens zo hoog als in West-Vlaanderen, met een score van 19,4 % eind 2014 (18,4 % in 2012). De provincies Vlaams Brabant (18,6) en Oost-Vlaanderen (16,7) zitten daar een eind onder (zie tabel 1).

tabel 1: Tewerkstelling in de voedingssector in de Vlaamse provincies, 31/12/2014.

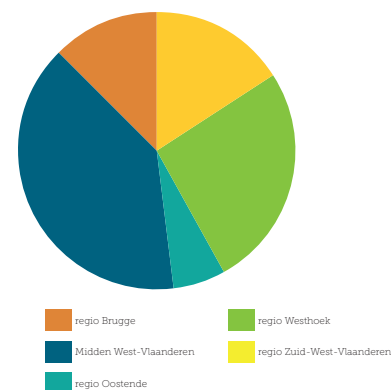
Bron: RSVZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

REGIO	Voeding
Antwerpen	14.758
Limburg	5.610
Oost-Vlaanderen	13.904
Vlaams-Brabant	6.222
Vlaams Gewest n.e.g.	104
West-Vlaanderen	15.879
Vlaams Gewest	56.477

Hoe vertaalt de tewerkstelling binnen de voedingssector in West-Vlaanderen zich naar de diverse regio's van de provincie? Dat zien we mooi verbeeld in grafiek 1. De regio Midden-West-Vlaanderen (Roeselare-Tielt) haalt met 6.248 jobs, goed voor een aandeel van 39,3 %, het grootste deel van de koek binnen. Op ruime afstand volgt de Westhoek, met 4.116 banen of een aandeel van 26 %.

Grafiek 1: Tewerkstelling in de voedingssector in de West-Vlaamse regio's, 31/12/2014.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

We dalen in onze speurtocht naar de kampioenen van de voedingsindustrie verder af tot het gemeentelijke niveau (tabel 2), waar we de gemeente Staden (thuisbasis van onder meer Westvlees, Pinguin en Westfro) mogen lauweren als entiteit met het grootste aantal voedingswerknemers, nl. 1.659. Die

kopgroep bestaat verder uit Roeselare en Ardooië (de Europese hoofdplaats van de diepvriesgroentesector), eveneens in het centrum van de provincie. Ook Veurne telt 1.000 voedingsmedewerkers, verspreid over diverse bedrijven op haar grondgebied (zoals chipsproducent Veurne Snack Foods en chocoladeverwerker Baronie).

tabel 2: Top 10 van West-Vlaamse gemeenten o.b.v. loontrekkende tewerkstelling in de voedingssector, 31/12/2014.

Bron: Gedecentraliseerde statistieken RSZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

Top 10	Gemeente	Werknemers
1	Staden	1.659
2	Roeselare	1.323
3	Ardooië	1.304
4	Veurne	1.000
5	Langemark-Poelkapelle	918
6	Brugge	874
7	Izegem	716
8	Oostende	711
9	Wevelgem	582
10	Lendelede	518

Specialisatie troef

POM West-Vlaanderen onderzocht ook in welke mate de West-Vlaamse voedingsindustrie actief is in sommige specifieke segmenten (subsectoren).

De grootste werkgevers binnen de West-Vlaamse voedingssector zijn de groente- en fruitsector (Nace-Bel 10.3) met 4.017 jobs eind 2014 en de subsector van de bakkerijproducten en deegwaren (Nace-Bel 10.7) goed voor 3.263 arbeidsplaatsen. Beide subsectoren samen zorgden voor 46 % van de tewerkstelling in de West-Vlaamse voedingssector. Het derde grootste onderdeel is de vleessector met 2.931 jobs of 19,2 %. Bij de West-Vlaamse groente- en fruitsector is er duidelijk sprake van een specialisatie ten opzichte van Vlaanderen. Het aandeel van West-Vlaanderen binnen Vlaanderen voor deze subsector bedraagt 59 %, wat beduidend hoger is dan het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen voor de hele voedingssector (28,1 %). Voor de tweede grootste subsector, deze van

de bakkerijproducten, is dat met een aandeel van 20,6 % niet het geval. Het derde grootste segment, dat van het vlees, heeft dan weer een aandeel van 29,1 %.

West-Vlaanderen bekleedt met een aandeel van 38 % in het Vlaamse geheel ook een stevige regionale positie in de branche van de productie van diervoes, goed voor 1.075 jobs eind 2014. Bij een analyse op Nace-Bel 5-digit-niveau springen drie subsectoren van de voedingsindustrie in het oog die op 3-digitniveau niet meteen opvallen. West-Vlaanderen kent een duidelijke specialisatie in de vervaardiging van consumptie-ijs (484 arbeidsplaatsen, het leeuwendeel bij Ysco uit Langemark) goed voor ruim 40 % van de totale Vlaamse tewerkstelling in deze niche. Daarnaast is er de vervaardiging van macaroni, noedels en couscous, met 419 jobs (vnl. Soubry in Roeselare) of 90 % van het Vlaamse totaal. Tot slot valt ook de vervaardiging van gehomogeniseerde voedingspreparaten en dieetvoeding op, met 518 jobs of 64 % van het Vlaamse totaal.

Situeert de tewerkstelling in de West-Vlaamse voedingsindustrie zich vooral bij grote of eerder bij kleine ondernemingen? Eind 2014 concentreert 30,3 % van de bezoldigde arbeid zich in bedrijven met minder dan 50 werknemers, 30,1 % in een vestiging met 50 tot 200 medewerkers en 39,5 % in een onderneming met minstens 200 werknemers. In vergelijking met de andere Vlaamse provincies telt West-Vlaanderen (samen met Vlaams Brabant) het grootste aantal grote voedingsondernemingen met 200 of meer vaste medewerkers. Zie verder de West-Vlaamse TOP-30 op pagina 12.

West-Vlaamse zelfstandigen op kop in Vlaanderen

Einde 2014 waren in de West-Vlaamse voedingsbranche 1.621 zelfstandigen en helpers in hoofdberoep aan de slag (zie tabel 3).

tabel 3: Zelfstandigen en helpers in de voedingssector in de West-Vlaamse regio's en Vlaamse provincies 31/12/2014.

Bron: RSVZ, Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

REGIO	Voeding
Regio Brugge	338
Regio Midden-West-Vlaanderen	370
Regio Oostende	152
Regio Westhoek	375
Regio Zuid-West-Vlaanderen	386
West-Vlaanderen	1.621
Antwerpen	1.098
Limburg	600
Oost-Vlaanderen	1.494
Vlaams-Brabant	665
Vlaams Gewest	5.478
Aandeel WVl in Vlaams Gewest	29,6%

Dit is het hoogste cijfer in Vlaanderen (met Oost-Vlaanderen op de tweede plaats). West-Vlaanderen claimt een aandeel van 29,6 % binnen de totale Vlaamse populatie. Dit aantal ligt quasi op hetzelfde niveau als eind 2012 (toen 1.664) maar bedraagt veel minder dan de situatie eind 2007, met toen nog 1.853 West-Vlaamse zelfstandigen in hoofdberoep.

De actoren

De taartgrafieken 2 en 3 op pagina 10 brengen het aantal actieve voedingsbedrijven in West-Vlaanderen (en in de andere provincies) in beeld. Eind 2014 was de Noordzeeprovincie 1.375 voedingsondernemingen rijk. Dat waren er 31 minder in vergelijking met het jaar daarvoor. Die terugval is al enige jaren aan de gang (-10 % sinds 2008).

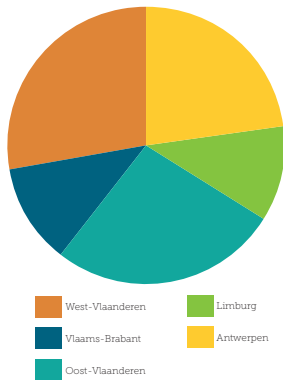
Binnen de Vlaamse context staat de kustprovincie in een leidende positie met een aandeel van 27,7 % binnen het totaal aantal actieve ondernemingen in de sector. Oost-Vlaanderen volgt op korte afstand (met 1.322 actoren) en op de derde plaats vinden we Antwerpen (1.145 actieve voedingsbedrijven). De positie van de West-Vlaamse spelers binnen de totale voedingspopulatie in Vlaanderen (27,7 %) ligt een stuk hoger dan die van

© Nick Vanderheyden

Grafiek 2: Aantal actieve ondernemingen in de voedingsector, Vlaamse provincies, 2014.

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

alle West-Vlaamse industriële ondernemingen (24,4 %).

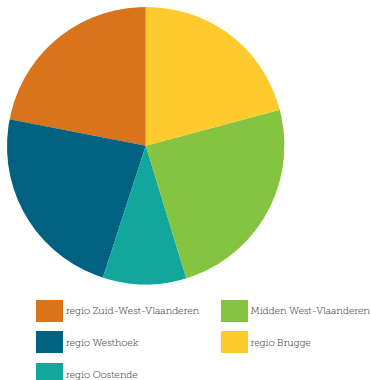
Binnen de West-Vlaamse rangorde is de voedingsindustrie het sterkst aanwezig in Midden-West-Vlaanderen en de Westhoek, niet toevallig ook de regio's met de grootste tewerkstelling verbonden aan deze sector.

Het aantal voedinggerelateerde bedrijven maakt 18 % uit van de West-Vlaamse industriële firma's. Dit is opnieuw een uitkomst die hoger ligt dan van de andere Vlaamse provincies.

België (NBB) kunnen niet worden opgesplitst per subsector. Daarom gebruikt de POM de cijfers van de overkoepelende sector 'voeding, dranken en tabak'. Het West-Vlaamse luik van deze sector realiseerde in 2014 een toegevoegde waarde van circa 1,3 miljard euro. Dit is een stijging van ruim 30 % ten opzichte van 2003. In vergelijking met het groeicijfer van de industrie (stijging van 7,3 % in dezelfde periode) is dit een puik resultaat. Het aandeel van West-Vlaanderen in de Vlaamse toegevoegde waarde van de hele sector bedraagt 26 %.

Grafiek 3: Aantal actieve ondernemingen in de voedingsector, West-Vlaamse regio's, 2014.

Bron: FOD Economie (ADSEI), Verwerking: Afdeling DSA, POM West-Vlaanderen.

De voedingsbaronnen van 1,3 miljard

De extensieve analyse van de POM West-Vlaanderen schetst ook het belang van de toegevoegde waarde van de West-Vlaamse etenswarenindustrie voor de totale economie.

De toegevoegde waarde is het bedrag dat de productiefactoren aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten toevoegen: de som van productiefactoren als lonen, investeringen, belastingen, winst enz. De toegevoegde-waarde-statistieken van de Nationale Bank van

Hiermee illustreert de voedingssector andermaal zijn stuwende rol als het 'manna' van de West-Vlaamse economie.

Met speciale dank aan Nele Depestel en Sabine Traen van de afdeling Data, Studie en Advies (DSA) van de POM West-Vlaanderen. De studie 'Voeding en Dranken in West-Vlaanderen', uitgegeven in maart 2015 vind je terug op de website van de POM West-Vlaanderen: www.pomwvl.be

